

Homiletische hulplijnen 105

Waarheid

In het ten onrechte aan Franciscus van Assisi toegeschreven gebed ‘Heer, maak mij een instrument van uw vrede’ is het meest voorkomende werkwoord ‘brengen’:

Laat mij liefde brengen waar haat is,
laat mij vergeving brengen waar belediging is,
laat mij eendracht brengen waar tweedracht is,
laat mij waarheid brengen waar dwaling is,
laat mij geloof brengen waar twijfel is,
laat mij hoop brengen waar wanhoop is,
laat mij uw licht brengen waar duisternis is,
laat mij vreugde brengen waar droefheid is.

Het gebed is waarschijnlijk geschreven door de priester-auteur Esther Auguste Bouquerel. Hij stichtte zijn tijdschrift *La Clochette* in 1901 en schreef het bijna alleen vol. *La prière pour la paix* verscheen in het decembernummer van 2012 toen *la Grande Guerre* haar schaduwen reeds vooruit wierp.

André Jansen OFM wijst op een gebed, ‘De fluit van de heilige Geest’ van de Syrische bisschop Jacobus van Saroug (451-521), dat er waarschijnlijk aan ten grondslag heeft gelegen (Jansen schrijft abusievelijk ‘van Sarong’):

Wij, zondaars,
bij de geur van deze wierook smeken U
vreugde te brengen waar droefheid is,
jubel waar verdriet is,
opgeruimdheid waar angst is,
vrede waar onenigheid is,
rust waar bezorgdheid is,
lichtheid waar last is,
soepelheid waar strakheid is,
zachtheid waar verbittering is,
orde waar verwarring is,
rechtheid waar verdraaiing is,
voordeel waar nadeel is
het goede waar het kwade is,
genade in plaats van oordeel,
weldaad in plaats van wraak,
vergeving in plaats van kritiek,
ondersteuning in plaats van verwijt
en lof in plaats van berisping.

www.minderbroedersfranciscanen.net/2022/09/18/gebed-voor-de-vrede

Ik wil er de aandacht op vestigen dat in het gebed van Jacobus van Saroug de waarheid ontbreekt, die in *La prière pour la paix* wel wordt genoemd: ‘Laat mij waarheid brengen waar dwaling is.’ Het komt mij voor dat dit bereidwillig ‘brengen’ getuigt van een moderne

omgang met de waarheid is, die wij bij Franciscus van Assisi niet vinden. Met de waarheid wordt niet gezeuld. Wij zijn niet de vehikels die de waarheid ‘aanbrengen’.

Bij Franciscus is waarheid vooral een ruimte waarin wij ons bevinden. In de ‘Regel voor de Minderbroeders’ (voorlopige redactie) is de favoriete zinswending: ‘in de waarheid’, zodat Christus voor de zijnen bidt: ‘Verheerlijk hen in de waarheid’ (XXII,49) en ‘opdat ook zij geheiligd zijn in de waarheid’ (52). De taal is johanneïsch, ontleend aan Johannes 4,23v: ‘God is Geest, en wie Hem aanbidden, moeten Hem in geest en waarheid aanbidden’ (31, zo ook in de brief aan de gelovigen, tweede redactie 19).

Kortom, de waarheid omvat ons en dóet met ons. Niet wij dragen de waarheid aan, hier gelden eerder ‘Al is de leugen nog zo snel, de waarheid achterhaalt haar wel’ en Martin Luther Kings *No lie can live forever*. De waarheid geeft zichzelf te kennen, zij wordt niet door haar advocaten op sleeptouw genomen, zij was er altijd al. Soms ligt zij togedekt te wachten tot iemand op haar stuit, dikke lagen aanslibsel van haar afveegt, haar ontdekt en onthult. Hier klinkt de letterlijke betekenis door: *a-letheia* = on-vergetenheid, on-verborgenheid.

Het grote verschil tussen ‘De fluit van de heilige Geest’ van Jacobus van Saroug en *La prière pour la paix* is, dat Jacobus van Saroug bidt dat de Geest die vreugde, jubel, opgeruimdheid, vrede, rust... brengt, terwijl de twintigste eeuwse bidder het zichzelf voorhoudt: ‘Laat mij liefde etc. brengen’. De heilige Theresa van Calcutta constateerde dat ‘Heer, maak mij een instrument van uw vrede’ zo verrassend modern klinkt. Dat heeft zij juist opgemerkt.

drs. Klaas Touwen